
Kyrkomötet
Kyrkolivsutskottets betänkande 2009:9

Utbildning i HBT-frågor

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2009:5 om utbildning i HBT-frågor. I motionen föreslås att kyrkomötesledamöterna ska utbildas i HBT-frågor och att Kyrkomötet ska uppdra till Kyrkostyrelsen att uppmuntra stiftens att starta utbildningar för anställda och förtroendevalda.

Utskottet anser liksom motionärerna att det behövs ökad kunskap och större insikt inom området. Däremot menar utskottet att utbildning bör vara frivillig. Information och utbildning är bra, men för att en människa ska ändra beteendemönster och attityder krävs ett djupgående värdegrundsarbete.

Utskottet föreslår att motionen avslås.

Till betänkandet finns en reservation till förmån för motion 2009:5, punkt 2 .

Innehåll

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionens förslag.....	3
Motion 2009:5 av Irene Gustafsson och Paul Trossö, Utbildning i HBT-frågorna.	3
Bakgrund.....	3
HBT	3
RFSL och EKHO.....	3
Samtalsdokument och antologier.....	3
<i>Fritt fram</i>	4
Utbildning i stiftens	4
Utskottets överväganden.....	4
Utbildning i HBT-frågor.....	4
Reservation av Birgitta Lindén.....	6

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

KI 2009:9

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:5, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:5, punkt 2.

Motionens förslag

Motion 2009:5 av Irene Gustafsson och Paul Trossö, Utbildning i HBT-frågorna.

1. Kyrkomötet beslutar att kyrkomötesledamöterna ska utbildas i HBT-frågorna.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till Kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att starta utbildningar för anställda och förtroendevalda.

Bakgrund

HBT

HBT är en benämning på homosexuella, bisexuella och transpersoner som grupp. En homosexuell person kan bli kär, förälskad i och/eller sexuellt attraherad av någon av sitt eget kön. En bisexuell person kan bli kär, förälskad i och/eller sexuellt attraherad av en person oavsett om det är en man eller kvinna. En transperson är en person vars utseende eller identitet uttrycker ett annat kön än det som registrerades vid födseln och är ett samlingsnamn på till exempel transvestiter och transsexuella. Transpersoner kan vara antingen hetero-, bi- eller homosexuella.

RFSL och EKHO

RFSL – Riksförbundet för sexuellt likaberättigande som bildades 1950 bytte 2007 namn till RFSL – Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter. Förbundet har idag 29 lokalavdelningar och cirka 4 000 medlemmar. Arbetet sker genom politisk påverkan, informationsarbete samt sociala och stödjande verksamheter. Konkret kan detta handla om att uppvakta politiker, genomföra utbildningar eller driva telefonjour.

EKHO – Riksförbundet Ekumeniska grupperna för kristna HBT-personer är en paraplyorganisation för lokala avdelningar inom EKHO. Syftet är att sprida kunskap, förändra attityder och värderingar gentemot homosexuella, bisexuella samt transpersoner inom kyrkosamfund och församlingar.

Samtalsdokument och antologier

Till 2002 års Kyrkomöte överlämnade kyrkostyrelsen skriften *Homosexuella i kyrkan – ett Svenska kyrkans samtalsdokument*. Dokumentet var ett resultat av en mångårig arbetsprocess inom Svenska kyrkans teologiska kommitté. Sensus studieförbund utarbetade en studiehandledning till dokumentet med vars hjälp samtalen kan struktureras och tematiseras. Förhoppningen var att detta underlagsmaterial skulle öppna för reflektion, samtal och engagemang. Hälften av Svenska kyrkans pastorat deltog i samtalsprocessen.

Svenska kyrkans teologiska kommitté har sedan slutet av 90-talet haft i uppdrag att bearbeta frågor kring samlevnad. Inledningsvis låg fokus på den samkönade relationen men sedan dess har uppdraget breddats till att omfatta samlevnad i vidare mening. Den första boken *Uppdrag samliv – om äktenskap och samlevnad* utkom 2007 och den andra *Kärlekens förändrade landskap – teologi och samlevnad* 2009.

Fritt fram

Fritt fram var ett flerårigt samarbetsprojekt som arbetade mot diskriminering på grund av sexuell läggning i arbetslivet. Syftet var att genom ökad kunskap skapa goda arbetsplatser. *Fritt fram* arbetade för att skapa arbetsplatser där det är fritt fram att få vara sig själv oavsett sexuell läggning. Projektet drevs av bland annat Sveriges Kommuner och Landsting samt ett antal intresseorganisationer. Under projektets gång har även Kyrkans Akademikerförbund och Svenska kyrkans Församlingsförbund deltagit och drivit egna arbeten. Projektet har utvecklat metoder och verktyg för förändring och inom projektet har det producerats omfattande utbildningsmaterial, en utställning samt en populärvetenskaplig bok utifrån aktuell forskning som riktar sig till personalansvariga, fackliga ombud och ledare i organisationer, allt i syfte att förebygga diskriminering. Projektet avslutades hösten 2007.

Normgivande mångfald var ett utvecklingspartnerskap i nära anslutning till *Fritt fram* med tretton parter inblandade, däribland Svenska kyrkan genom Församlingsförbundet. De organisationer som ingått i detta arbete är samhällsinstitutioner som under lång tid varit normgivande och normbärande i samhället till exempel Polismyndigheten och Försvarsmakten, organisationer med yrkeskårer som syns och som företräder institutioner som tidigare har setts som konservativa och sena i att förstå HBT-frågor. I delprojektet som Församlingsförbundet drev i Svenska kyrkan fanns tre pilotstift. Det har genomförts utbildningsdagar för fackliga företrädare och representanter för arbetsgivarsidan i samarbete med EKHO. Utbildningen har handlat om diskrimineringslagstiftning men framför allt har man behandlat vad HBT är och hur vardagen ser ut för människor i denna grupp. HBT behandlades inom projektet som en arbetsmiljöfråga och inte bara som en teologisk fråga.

Utbildning i stift

Det görs inga omfattande utbildningssatsningar i stiftet i HBT-frågor. Det handlar för närvarande mest om tillfälliga och sporadiska inslag i stiftens verksamhet.

Växjö stift genomför dock en obligatorisk utbildningssatsning för präster och diakoner med inriktning på HBT-frågor. Utbildningen bygger på samtal i mindre grupper och kärnan handlar om människosyn och en grundläggande information ges om HBT. Det aktuella präst- och diakonmötet har temat tvätredjedelssamhället och även här kommer frågor som rör människosyn och utanförskap att bearbetas. Allt kommer att följas upp i kontraktskonventen och enligt stiftskansliet är behovet av utbildning och reflektion mycket stort bland stiftets präster och diakoner. Det finns ännu inget konkret planerat vad gäller övriga yrkeskategorier eller förtroendevalda i Växjö stift. Även andra stift vittnar om att det finns ett behov av att fördjupa sig inom området.

Sakkunniga inom området HBT menar att barn och ungdomar generellt har en större förståelse för HBT-frågor än vad de äldre generationerna har. Barn och ungdomar har även en betydligt större kunskap inom området än vad de har som är äldre.

Utskottets överväganden**Utbildning i HBT-frågor**

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2009:5.

Många människor känner sig osynliggjorda, ifrågasatta eller avvisade i sina församlingar. Även när Svenska kyrkan försöker att förhålla sig insiktsfullt i HBT-frågor kan förhållningssätt och språk ändå te sig exkluderande. Det är mycket personberoende vilka församlingar som har tillräcklig insikt och hanterar frågorna

på ett bra sätt. Ibland handlar det om okunskap och ibland om vilken inställning en människa har till HBT-frågorna.

Inställningen bottnar ofta i de erfarenheter man har och är en djupt personlig fråga. Det är därför viktigt att det bereds tillfälle att bearbeta sin människosyn och sina egna värderingar i exempelvis fortbildning.

Utskottet menar att församlingarna bör uppmuntra till kontinuerlig fortbildning i mångfaldsfrågor för anställda, förtroendevalda och ideellt engagerade, men all fortbildning bör vara frivillig. Information och utbildning är bra, men för att en människa ska ändra beteendemönster och attityder krävs ett djupgående värdegrundsarbete.

Utskottet ser en intressant möjlighet i åldersintegrerade samtalsgrupper i församlingarna. Att dela erfarenheter mellan människor och generationer kan öka förståelsen av olika samlevnadsformer och bidra till ett lärande.

Utskottet menar samtidigt att det är en skyldighet att som förtroendevald till exempel hålla sig ajour med förändringar i diskrimineringslagstiftningen. Inte minst som arbetsgivare med ansvar för arbetsmiljön, bör man kunna hantera HBT-frågor. Utskottet delar motionärernas syn på att förtroendevalda behöver kompetensutveckling inom området.

Det har hänt mycket de senaste åren vad gäller förståelse och tolerans för olika samlevnadsformer. Då det är flera år sedan samtalsprocessen ägde rum är det hög tid att göra en uppföljning även om 50 procent av Svenska kyrkans församlingar deltog i arbetet. Det är positivt, men inte tillräckligt.

Vid en uppföljande process är det utskottets mening att det finns ett vidgat perspektiv på samlevnadsfrågan där frågan om människosyn och etik får genomsyra samtalet. Utskottet föreslår att samlevnadsfrågorna lyfts i sin helhet i seminarieform vid nästa kyrkomöte. Inte minst när antalet skilsmässor ökar och många människor oavsett sexuell läggning söker stöd i sina relationer har kyrkan en uppgift att ge samlevnadsformerna som berör oss alla fortsatt uppmärksamhet.

Utskottet föreslår avslag på motionen.

Uppsala den 24 september 2009

På Kyrkolivsutskottets vägnar

Vanja Björsson, ordförande

Marie Nordström, sekreterare

Beslutande: Vanja Björsson, ordförande, Bo E Nilsson, Birgitta Lindén, Rolf Forslin, Johan Lothigius, Hans Ulfvebrand, Åsa Ek, Per-Henrik Bodin, Olof Kjellström, Elisabet Nilsson, Christina Berglund, Sofia Särdaqvist, Helén Lindbäck, Kerstin Zetterberg och Terence Honglo.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Mary Österström, Bo Lennart Anbäcken, Christina Andersson, Hakon Långström, Inger Björkroth, Cecilia Brinck, Ann-Sofie Persson, Gunvor Åsblom, Ingemar Åhs och Berit Simonsson.

Biskoparna Ragnar Persenius och Lennart Koskinen har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation av Birgitta Lindén

Jag yrkar bifall till punkt 2 i motion 2009:5.

Att uppdra till kyrkostyrelsen att uppmuntra alla stift att starta utbildningar i HBT-frågor för förtroendevalda och anställda ser jag som en fortsättning på det arbete som påbörjades i församlingar och stift 2002 då skriften *Homosexuella i kyrkan – ett Svenska kyrkans samtalsdokument* låg färdigt. Hälften av Svenska kyrkans pastorat har använt sig av materialet. Det är ett värdegrundsarbete som påbörjats och som behöver uppmuntras för att inte avstanna.

Birgitta Lindén